

Av. Dr. Ayşe Özge ATALAY

**CEZA HUKUKUNDA
ACTIONS LIBERAE IN CAUSA
KURAMI**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER.....	XI
KISALTMALAR.....	XIX
GİRİŞ.....	1

Birinci Bölüm

ACTIONES LIBERAE IN CAUSA KURAMININ TANIMI, TARİHİ GELİŞİMİ VE SUÇ GENEL TEORİSİ ÇERÇEVESİNDE İNCELENMESİ

I. ACTIONES LIBERAE IN CAUSA.....	7
A. GENEL AÇIKLAMALAR VE TANIM	7
B. TERMİNOLOJİK FARKLILIKLAR VE TÜRKÇE KARŞILIK.....	14
II. ACTIONES LIBERAE IN CAUSA'NIN CEZA HUKUKUNA GİRİŞİ VE MEVZUATTAKİ YERİ.....	19
A. ACTIONES LIBERAE IN CAUSA'NIN TARİHÇESİ.....	19
1. Felsefi Temeller.....	19
2. Kanonik Hukuk Dönemindeki Görünüm	21
3. <i>Samuel von Pufendorf</i> 'un Görüşleri	24

4. <i>Immanuel Kant</i> 'ın Görüşleri.....	28
5. <i>Gershom Carmichael</i> 'in Görüşleri	29
6. Kurama İlişkin İlk Kodifikasyon Çalışmaları	30
7. Modern Ceza Hukukunda Kuramın Ele Alınışı	32
B. İLGİLİ YASAL DÜZENLEMELERİN İNCELENMESİ	34
1. Uluslararası Hukuk ve Mukayeseli Hukuktaki İlgili Yasal Düzenlemeler.....	36
a. Roma Statüsü Düzenlemesi.....	36
b. Bazı Ülkelerin Ulusal Ceza Kanunlarından Örnekler	39
aa. İtalya	40
bb. İspanya	41
cc. İsviçre	42
dd. Hollanda	44
ee. Danimarka	44
ff. Fransa	45
gg. Finlandiya	46
hh. Polonya.....	46
ii. İsveç	47
jj. Avusturya	47
c. Alman Ceza Hukuku Açısından İnceleme	48
aa. Alman Ceza Kanunu'nda Yer Alan “ <i>Vollrausch</i> (Kendini Bilemeyecek Derecede Sarhoşluk)” Suçu (StGB § 323a)	50
aaa. StGB § 323 a' da Cezalandırılan Fiil (<i>Vollrausch</i> Suçu)	50
bbb. <i>Vollrausch</i> Suçu ile <i>Actiones Liberae in Causa</i> 'nın Ortak Temeli	54
ccc. <i>Vollrausch</i> Suçu ile <i>Actiones Liberae in Causa</i> Arasındaki Farklar	56
ddd. StGB § 323 a'ya Yönelik Eleştiriler	61
bb. Alman Askeri Ceza Kanunu'ndaki Sarhoşluk Düzenlemesi (WStG § 7)	65
2. Türk Hukukundaki İlgili Yasal Düzenlemeler	66
a. 765 sayılı Türk Ceza Kanunu Dönemi.....	66

aa. TCK md. 48/1: Arızı Sebepden Kaynaklı Akli Maluliyet	68
bb. TCK md. 48/2: İhtiyari Sarhoşluk ve Uyuşturucu Madde Kullanımı	68
b. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu Dönemi.....	73
aa. TCK md. 34: Geçici Nedenler, Alkol ve Uyuşturucu Madde Etkisinde Olma	73
aaa. TCK md. 34/1: Failin İradesi Dışında Gerçekleşen Durumlar	75
bbb. TCK md. 34/2: Failin İradesi Dâhilinde Gerçekleşen Durumlar	77
bb. TCK md. 34'e Yönelik Eleştiriler ve Değişiklik Önerileri	79
aaa. TCK md. 34/1 Açısından	80
bbb. TCK md. 34/2 Açısından	80
c. Türk Ceza Kanunu Dışında Mevzuatımızda Sarhoşluğun Ele Alınışı.....	85
aa. Askeri Ceza Kanunu Düzenlemesi.....	85
bb. Kabahatler Kanunu Düzenlemesi.....	87
cc. Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu Düzenlemesi	89

III. SUÇUN UNSURLARINDAN FİİL VE KUSURLULUK AÇISINDAN ACTIONES LIBERAE IN CAUSA'NIN İNCELENMESİ

A. FİİL UNSURU AÇISINDAN ACTIONES LIBERAE IN CAUSA	89
1. Genel Olarak.....	89
2. Hareket	91
a. Hareketin Tanımı.....	91
b. Hareket Kavramına Yüklenen Anlam Bakımından Teoriler.....	96
aa. Genel Olarak.....	96
bb. Normativist Teori.....	97
cc. Ontolojik Teoriler.....	98
aaa. Tabii Hareket Teorisi	100
bbb. Amaççı Hareket Teorisi.....	103

ccc. Sosyal Hareket Teorisi	106
c. Hareket Şekilleri.....	107
aa. İcrai Hareket.....	108
bb. İhmali Hareket.....	108
d. <i>Actiones Liberae in Causa</i> Kuramının Yapısını Oluşturan İki Aşamalı Hareket.....	110
aa. Genel Olarak.....	110
bb. Öncül Hareket (<i>Actio Praecedens</i>)	115
cc. Ardıl Hareket (<i>Actio Subsequens</i>).....	117
dd. İki Aşamalı Hareket Yapısının Teşebbüs Açısından Değerlendirilmesi.....	118
ee. İki Aşamalı Hareket Yapısının Gönüllü Vazgeçme Açısından Değerlendirilmesi.....	122
3. Netice	123
4. Nedensellik Bağı.....	125
a. Nedensellik Bağının Tanımı	127
b. <i>Actiones Liberae in Causa</i> Açısından Nedensellik Bağı. 129	
aa. Şart Teorisinin Esas Alınması İhtimali.....	130
bb. Diğer Teorilerin Esas Alınması İhtimalleri.....	134
B. KUSURLULUK UNSURU AÇISINDAN <i>ACTIONES LIBERAE IN CAUSA</i>	138
1. Kusur İlkesi ve Kusurun Tanımı	139
2. Kusurluluğun Esasını Açıklayan Teoriler	144
a. Psikolojik Teori.....	145
b. Normatif Teori	146
3. Kusur Yeteneği ve Unsurları	147
a. Kusur Yeteneğinin Tanımı.....	148
b. Kusur Yeteneğinin Unsurları.....	153
aa. Algılama Yeteneği.....	153
bb. İrade Yeteneği.....	154
4. Kusur Yeteneğini Etkileyen Geçici Nedenler.....	157
a. Genel Olarak	157
b. Sarhoşluk.....	161

aa. Genel Olarak Sarhoşluk	161
bb. Kriminolojik Açıdan Sarhoşluk	165
cc. Sarhoşluk Türleri.....	169
aaa. Meydana Geliş Şekline Göre Sarhoşluk	
Türleri.....	170
aaaa. İradi Olmayan Sarhoşluk	170
bbbb.İradi Sarhoşluk.....	174
aaaaa. Taksirli Sarhoşluk.....	178
bbbbb. Kasti Sarhoşluk.....	179
ccccc. Tasarlanmış Sarhoşluk.....	179
bbb. Yoğunluğuna Göre Sarhoşluk Türleri	181
aaaa. Tam Sarhoşluk	182
bbbb.Kısmi Sarhoşluk	183
dd. Alkol ve Uyuşturucu Madde Bağımlılığı	183
aaa. Genel Açıklamalar	183
bbb. Ceza Sorumluluğu Açısından Değerlendirme	189
c. Kitle Psikolojisinin Geçici Neden Sayılıp	
Sayılamayacağı ve <i>Actiones Liberae in Causa</i> ile İlişkisi.	191
5. Kusur Yeteneğinin Aranacağı Zaman ve <i>Actiones</i>	
<i>Liberae in Causa</i> Açısından Önemi	196

İkinci Bölüm

ACTIONES LIBERAE IN CAUSA'NIN HUKUKİ ESASINA İLİŞKİN TEORİLER, ACTIONES LIBERAE IN CAUSA TÜRLERİ VE BENZER HUKUKİ YAPILARIN FARKLARI

I. ACTIONES LIBERAE IN CAUSA'NIN HUKUKİ	
ESASINA İLİŞKİN TEORİLER	203
A. GENEL OLARAK TEORİLERİN ORTAYA ÇIKIŞ	
NEDENLERİ	203
B. ACTIONES LIBERAE IN CAUSA KURAMINI	
HUKUKLA BAĞDAŞTIRMAYA YÖNELİK TEORİLER...	209

1. Önceden Yükleme Teorisi / Tipiklik Modeli (<i>Vorverlagerungstheorie / Tatbestandsmodell</i>).....	214
a. Teorinin Açıklanması.....	216
aa. Genel Açıklamalar.....	216
bb. Teori Açısından Hazırlık Hareketi-İcra Başlangıcı Ayrımı	219
b. Teoriye Yönelik Eleştiriler	222
c. Sınırlı Önceden Yükleme Teorisi (<i>eingeschränkte Vorverlagerungstheorie</i>)	225
2. Genişleme Teorisi (<i>Ausdehnungstheorie</i>)	226
a. Teorinin Açıklanması.....	226
b. Teoriye Yönelik Eleştiriler	228
3. Haksızlık Teorisi (<i>Unrechtstheorie</i>)	230
a. Teorinin Açıklanması.....	230
b. Teoriye Yönelik Eleştiriler	233
4. İstisna Teorisi (<i>Ausnahmetheorie</i>)	234
a. Teorinin Açıklanması.....	234
aa. Genel Açıklamalar.....	234
bb. İstisna Teorisi Açısından Kanunilik İlkesinin Ele Alınışı.....	239
b. Teoriye Yönelik Eleştiriler	241
5. Dolaylı Faillik / Araç Teorisi (<i>mittelbare Täterschaft / Werkzeugtheorie</i>).....	242
a. Teorinin Açıklanması.....	242
b. Teoriye Yönelik Eleştiriler	246
aa. Dolaylı Failin “Başka Biri” Olması Gerekliği.....	246
bb. Teorinin Taksirli <i>Actiones Liberae in Causa</i> Açısından Uygulanamaması.....	250
cc. Dolaylı Faillik Yoluyla İşlenemeyecek Suçların Varlığı.....	251
dd. Gönüllü Vazgeçme Bakımından Yaşanan Sorunlar	254

C. ACTIONES LIBERAE IN CAUSA KURAMINI HUKUKEN REDDEDEN TEORİ	255
1. Bağımsızlık Teorisi (<i>Unvereinbarkeitstheorie</i>)	256
2. Alman Federal Yüksek Mahkemesi'nin Tartışmalı Kararı ve Güncel Durum.....	261
3. Alman Ceza Hukuku Doktrininde Önerilen Yasal Düzenlemeler	266
a. Genel Olarak.....	266
b. StGB § 20'nin Değiştirilmesine Yönelik Öneriler.....	267
c. StGB § 20'ye Yeni Bir Fıkra Eklenmesine Yönelik Öneriler.....	269
II. ACTIONES LIBERAE IN CAUSA TÜRLERİNE İLİŞKİN AYRIM.....	272
A. AYRIM YAPILIRKEN ESAS ALINAN HUSUSLAR	272
B. KASTİ ACTIONES LIBERAE IN CAUSA.....	277
1. Genel Olarak Kast	277
2. Kasti <i>Actiones Liberae in Causa</i>	278
a. Genel Açıklamalar	278
b. Kusur Yeteneğinin Kasten Ortadan Kaldırılıp Kasten Suç İşlenmesi (Çifte Kast / <i>Doppelvorsatz</i>)	282
c. Çifte Kast (<i>Doppelvorsatz</i>) İçin Gerekli Olan Kastın Türü	284
C. TAKSİRLİ ACTIONES LIBERAE IN CAUSA.....	288
1. Genel Olarak Taksir.....	288
2. Taksirli <i>Actiones Liberae in Causa</i>	293
a. Genel Açıklamalar	293
b. Birinci İhtimal: Kusur Yeteneğinin Kasten Ortadan Kaldırılıp Taksirle Suç İşlenmesi.....	298
c. İkinci İhtimal: Kusur Yeteneğinin Taksirle Ortadan Kaldırılıp Kasten Suç İşlenmesi.....	298
d. Üçüncü İhtimal: Kusur Yeteneğinin Taksirle Ortadan Kaldırılıp Taksirle Suç İşlenmesi.....	299

D. BİYOTEKNOLOJİ KAYNAKLI YENİ İHTİMALLER.....	301
1. Genel Olarak.....	301
2. Beyin Pillerinin ve Nanorobotların Kusur Yeteneği Üzerindeki Etkileri	302
III. ACTIONES LIBERAE IN CAUSA'YA BENZER HUKUKİ YAPILAR VE ARALARINDAKİ FARKLAR	307
A. GENEL OLARAK	307
B. OMISSIO LIBERA IN CAUSA.....	308
1. Tanım ve Genel Açıklamalar	308
2. İhmali Suçlar Açısından Kusur Yeteneğinin İradi Olarak Ortadan Kaldırılması	310
C. ACTIO ILLICITA IN CAUSA.....	314
1. Tanım ve Genel Açıklamalar	314
2. Eleştiri Noktaları.....	317
3. Uygulanma Koşulları ve Üç Aşamalı Teori (<i>Drei Stufen Theorie</i>)	319
4. Meşru Savunma veya Zorunluluk Hali Koşullarının Fail Tarafından Oluşturulması	321
a. Meşru Savunma Açısından	322
b. Zorunluluk Hali Açısından.....	325
D. ANGLO-SAKSON HUKUK SİSTEMİ'NDE İRADİ SARHOŞLUK (VOLUNTARY INTOXICATION)	328
1. Anglo-Sakson Hukukunda İradi Sarhoşluğun Ele Alınışı .	328
2. Suçun Manevi Unsuru Açısından Yapılan Ayrım.....	332
3. <i>Actiones Liberae in Causa</i> Açısından Değerlendirme	338
SONUÇ	341
KAYNAKÇA	353
KAVRAM DİZİNİ.....	381